

Digitalització i Governança Ambiental: Un Enfocament Crític i Equilibrat

Resum Executiu: Des de les polítiques europees, el marc estatal i els governs locals, s'està impulsant la doble transició ecològica i digital. Però, és realment una bona idea? La digitalització té un gran potencial per millorar la competitivitat, però no està clar que aquest hagi de ser l'objectiu de la governança ambiental. Les eines digitals han de ser utilitzades de manera reflexiva i estratègica, evitant caure en la trampa de considerar la digitalització com un fi en si mateix. Aquest informe planteja una sèrie de recomanacions per integrar la digitalització només quan sigui adequada per resoldre problemes ambientals, sense perdre de vista les necessitats ecològiques i l'impacte de les tecnologies involucrades.

Introducció

L'avenç de la digitalització és innegable, amb tecnologies emergents com la intel·ligència artificial (IA) i els bessons digitals. El nostre projecte d'investigació se centra a entendre com aquest avenç està transformant la governança ambiental. D'una banda, els problemes que han de ser gestionats es defineixen segons allò que es pot convertir en dades digitals, invisibilitzant variables difícils de digitalitzar, com ara la salut, la resiliència i l'evolució dels ecosistemes. D'altra banda, la sostenibilitat sembla redefinir-se, com si el problema de la (in)sostenibilitat de les economies avançades fos degut únicament a la manca de dades, la incapacitat de monitoratge o la insuficient optimització, i no als patrons de producció i consum que excedeixen la capacitat reproductiva dels ecosistemes. Per aquesta raó, a mesura que les tecnologies digitals guanyen terreny, és fonamental qüestionar-ne la implementació amb una reflexió profunda sobre el seu impacte ambiental, social i econòmic. La digitalització ha d'estar al servei de la governança ambiental, no ser una solució adoptada sense un anàlisi previ.

Recomanacions clau

1. Definir els problemes ambientals a abordar:

Els problemes ambientals i els problemes que les tecnologies digitals poden resoldre no sempre coincideixen. Les tecnologies s'han d'avaluar en funció de la seva capacitat per resoldre problemes ambientals específics i no simplement ser adoptades perquè són tendència. Cada cas s'ha de considerar de manera individualitzada.

2. Evitar el sonambulisme tecnològic respecte a la digitalització:

En molts projectes, la digitalització s'imposa com un requisit sense una justificació clara de la seva contribució. És essencial evitar aquesta adopció acrítica i garantir que les solucions tecnològiques estiguin alineades amb els objectius ambientals. Les tecnologies només s'han d'utilitzar quan aportin un valor real i no convertir-se en un fi en si mateixes.

3. Definir les solucions a partir de les necessitats ambientals:

Les tecnologies digitals ofereixen solucions com optimització, eficiència i precisió en la quantificació. No obstant això, problemes com l'extinció dels pol·litzadors no es resolen monitoritzant-los amb GPS, sinó mitjançant mesures ambicioses de protecció, equilibri entre sistemes humans i no humans i co-responsabilitat entre espècies. Les solucions han de definir-se des de la governança ambiental i no des de les possibilitats tecnològiques desenvolupades fora de l'àmbit ecològic.

4. Incloure actors diversos en el procés:

És essencial considerar la diversitat d'actors implicats en la governança ambiental per garantir que les solucions siguin inclusives i adequades a les necessitats locals. La integració de tecnologies com la IA, dominada per un nombre limitat d'experts, pot restringir l'accés i la comprensió de la seva implementació en contextos més amplis. Per contra, tecnologies com els sensors són més accessibles i poden involucrar un espectre més ampli d'actors.

5. No quantificar-ho tot per defecte:

La tendència a quantificar-ho tot pot ser contraproductiu. Tot i que les dades pot ser útil en casos concrets, no totes les solucions requereixen una quantificació en "temps real" o ultra precisa. El procés ha d'estar guiat pels objectius que es volen assolir, no per la capacitat de generar dades. L'excés d'informació i la manca de capacitat per fer-ne una anàlisi rellevant és un problema en molts sectors.

6. Avaluar l'impacte ambiental de les solucions tecnològiques:

Les tecnologies digitals poden requerir un gran consum d'energia i d'aigua per als sistemes de refrigeració. Per això, cal considerar l'impacte ambiental de les solucions digitals proposades i fer un balanç entre els beneficis i els costos ecològics.

7. No oblidar les solucions no digitals:

Sovint, les pràctiques tradicionals o basades en la natura (nature-based solutions) poden ser igual d'efectives i menys costoses que les solucions tecnològiques. La governança ambiental ha de ser capaç d'integrar solucions digitals i no digitals i avaluar quina és la més adequada per a cada context específic.

Conclusió

La digitalització pot ser una aliada en la governança ambiental, però s'ha d'adoptar amb precaució i responsabilitat. Les decisions han d'estar guiades per una comprensió profunda dels problemes ambientals i del context local. Les solucions tecnològiques han de ser avaluades per la seva contribució a la sostenibilitat dels sistemes humans i no humans. La integració de tecnologies ha de ser un procés democràtic, informat i equilibrat, que no descarti alternatives no digitals i que sempre prioritzi el benestar ambiental.